

Autor: Stanislav Kliment

Tento týden navštívil Gruzii zvláštní vyslanec NATO pro Kavkaz a střední Asii a předtím pracovník amerického ministerstva zahraničních věcí Robert Simmons. Návštěva se uskutečnila ve chvíli, kdy na gruzínském území probíhají cvičení NATO. Je třeba připomenout, že se konají necelý rok poté, kdy jiné cvičení plynule přešlo do Saakašviliho útoku proti Jižní Osetii. Není se tedy i z tohoto pohledu co divit, že ruské vedení považuje vojenské hrátky na svém kavkazském podbřišku za nebezpečnou provokaci. Robert Simmons navíc jistě nepřispěl ke vzájemnému pochopení mezi Ruskem a NATO autoritativním výrokem, že Gruzie se stane členem NATO.

Bylo by jistě zajímavé vědět, koho v té chvíli ovšem Robert Simmons, bývalý zaměstnanec amerického ministerstva zahraničních věcí reprezentoval. Požadavky Gruzie - a také Ukrajiny - na členství v NATO totiž podporují hlavně USA a některé země východní - postsovětské, ve starých dobách studené války setrvávající, tudíž „staré“ - Evropy. Zejména Francie a Německo - v protikladu tedy jako zástupci „nové Evropy“ - potom již na summitu NATO v Bukurešti v loňském roce svoji skepsi dali najevo tím, že zabránili přijetí obou zemí do Akčního plánu členství NATO (MAP).

Nešlo jistě o nějaký momentální odpor. Také před letošním výročním summitem ve Štrasburku a Kehlenu na slova nového washingtonského vůdce Baracka Obamy, že NATO musí dát jasný signál, že „ty země, které se chtějí stát členy, se jimi také stát mohou“, reagoval Berlín a Paříž vše oddalující námitkou, že nejsou dosud na členství připraveny. Najít argumenty pro takové tvrzení A. Merkelové a N. Sarkozyho není ani příliš obtížné. Dokonce se dá říct, že od summitu v Bukurešti se ještě prohloubily.

Gruzie mezitím napadla Jižní Osetii - a o odpovědnosti Saakašviliho za rozpoutání války už dnes nemluví jen Václav Klaus. Dobře to má zanalyzované i samotné NATO. Což už ví nejen politické špičky, ale také většina lidí v západní Evropě, protože ne všude jsou sdělovací prostředky jen nástrojem propagandy. Rychlá prohra ukázala potom nejen neschopnost armádního velení, ale také neztotožnění řadových vojáků s politikou režimu. Pravdu ovšem řečeno, stav gruzínské armády je dobrou zprávou nejen pro definitivně osamostatněnou Jižní Osetii a Abcházii, ale i další sousedy. Jako argument v neposlední řadě je možné uvést deficit demokracie, svobody, dodržování lidských práv - tedy hodnot, kterými se NATO zaštiťuje - v podání Saakašviliho režimu.

Jen pár slov o Ukrajině, protože je zatím vždy zmiňována v otázce členství v řadě s Gruzíí. Bohužel, při všech sympatiích, ukrajinská situace dnes v mnohém připomíná tragédii, byť jí nechybí ani prvky komedie. Politická reprezentace, zosobněná prezidentem Juščenkem a premiérkou Timošenkovou, nahradila „oranžové“ spojenectví za vyložené nepřátelství, pro které nezbyvá čas na řešení problémů země, která co chvíli stojí před bankrotem. Není vyloučeno, alespoň takové scénáře nebo jen úvahy se objevují, že země se může rozdělit dokonce na více částí než jen Levobřežní a Pravobřežní Ukrajinu. A že také územní požadavky si mohou vynutit některé sousední země, jako např. Rumunsko, členský stát NATO, které před několika dny ukrajinský ministr obrany Jurij Jechanurov označil vedle Ruska za protivníka

své země.

Merkelová i Sarkozy, na rozdíl od rusofóbů z ideových důvodů nebo poplatnosti americké politice, jasně vidí rizika připojení Gruzie a Ukrajiny k Severoatlantické smlouvě. V obou případech se stále jedná o země, které – bohužel – mají vedle jiných i problémy dokonce i s plněním funkcí, které by z nich měly dělat stát. Jistě se nejedná o stabilizované a podle západních principů fungující země. A zde jsme u otázky, zda jejich členstvím v NATO dojde ke kvalitativnímu posunu.

Opak je spíše pravdou, protože připomeneme-li si jen M. Saakašviliho, musí pro něj být slova Roberta Simmonse jen potvrzením správnosti jeho politiky, která nejen Bůh ví proč může být zajímavá pro Washington, ale už ne pro Gruzince, jak to ukazují již několik týdnů trvající akce za jeho odstoupení. Bylo by velmi dobré vědět, koho vlastně Simmons v Tbilisi zastupoval, zda NATO nebo americký State Department. Nebylo by to poprvé, kdy totiž NATO upřednostní americké zájmy, stane se jejich nástrojem a Evropě je přidělena karta Černého Petra. A když to nejde prosadit na summitech „spojenecky“, udělá se to prostřednictvím Simmonse.

Rozhodně ovšem je vyjádření o vstupu Gruzie do NATO v rozporu se zájmy České republiky, jejíž bezpečnost může být zajištěna jen dodržováním spojeneckých závazků. Rozšiřováním NATO o nestabilní a nevypočitatelné státy však nepochybně dochází k rozměňování dikce V. článku Severoatlantické smlouvy. Závazek členských států NATO pomoci není ani nyní definován striktně, jak je často interpretováno, ale dává možnost úvahy, co bude považováno za nutné. Z postojů řady evropských politiků je zřejmé, že právě z obavy ze zatažení do nesmyslných konfliktů, ať již přímo válečných nebo jen politických, se Gruzie v NATO obávají a že ani nejde o ustupování Rusku, jak je jim někdy prvoplánově přičítáno.

Upozadění myšlenky společné obrany a pomoci je nebezpečné a my přeci víme proč. V pro nás kritické chvíli – nebudme ukolébáni, že ji na horizontu nevidíme – se mohou opakovat kroky ne nepodobné vyhlášení války Velkou Británií a Francií Německu po napadení Polska, nemluvě o Neville Chamberlainovi, který z Mnichova přivezl své zemi mír na náš úkor. Ale protože každá historická analogie kulhá, je třeba připomenout, že na rozdíl od Saakašviliho Gruzie tehdejší Československo na nikoho nezaútočilo. Dnešní neochota krvácet pro jednoho šílence je sice pochopitelná, ale důsledkem bude neochota pomáhat i ve chvílích skutečné potřeby

Takovéto obavy a odmítnutí členství v NATO nejsou hozením Gruzie (nebo Ukrajiny) přes palubu NATO. Je to spíše vyjádření požadavku na stabilizaci poměrů a přijetí hodnot, kterými se členské státy NATO řídí a přinejmenším zařikají. Než se tak stane, bude členství Gruzie nebezpečím pro celé NATO a tedy i pro Českou republiku. NATO je příliš vážná organizace, aby se stala nástrojem psychicky nevyrovnaného Michaila Saakašviliho a abychom také nakonec do Gruzie (k již dodaným zbraním) posílali bojovat ještě české vojáky. Navíc s vědomím, že ani trochu by se tam nebojovalo o Prahu.

Zdroj: Res Publica